

Sedina büttneri Hering

door

B. J. LEMPKE

Reeds de dag, nadat ik de beide *büttneri*'s van de heren GORTER en LÜCKER gezien had, vond ik twee al eerder gevangen exx. in de collectie van de heer W. VERHAAK te Eindhoven. Ze werden 16 en 26 October 1948 op een vochtige weide in de omgeving van deze stad tegelijk met een aantal exx. van *Arenostola pygmina* Hw. aangetroffen en zijn dus de eerste uit ons land bekende exemplaren. De heer VERHAAK had ze voor wat afwijkende en grotere exx. van *pygmina* aangezien, waarmee hij in elk geval beweest een betere kijk op de soort te hebben dan HERING, de auteur, die haar in het geslacht *Simyra* plaatste.

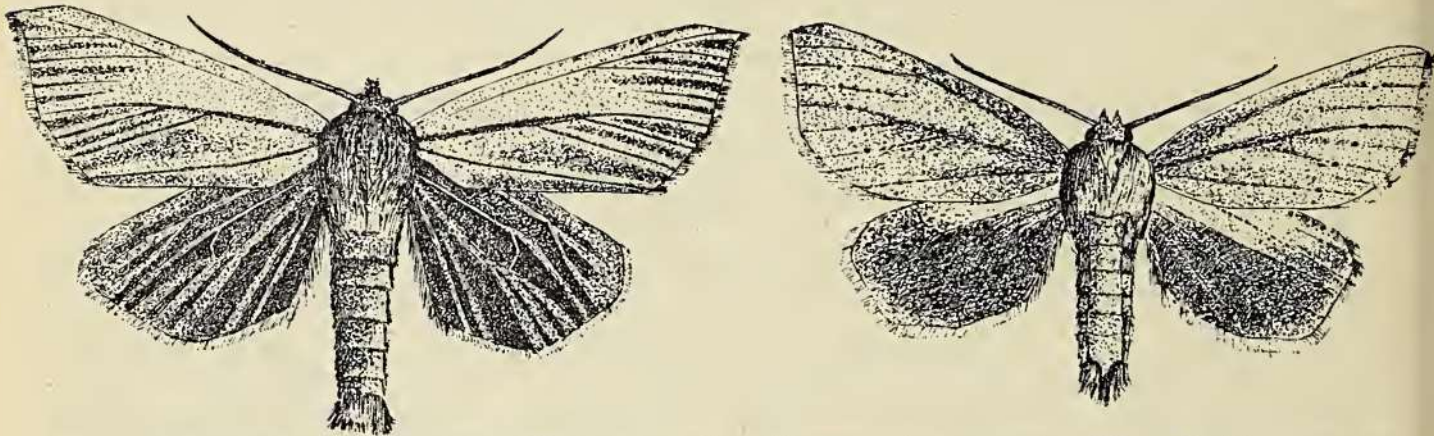

Fig. 1. Links *Sedina büttneri* Hering, rechts *Arenostola pygmina* Hw. 2 × vergroot.

De tekening der voorvleugels doet inderdaad wel aan *A. pygmina* denken (de rij stippen kan bij beide soorten aanwezig zijn of ontbreken). Maar de vorm is anders, lijkt door zijn spitse punt en schuine achterrand meer op die van een *Leucania*. Wat echter onmiddellijk opvalt zijn de afwisselend licht en donker gestreepte achtervleugels met de lichte dwarsader. De grondkleur der vleugels is geelbruin met een vooral op de achtervleugels zeer duidelijke rose tint. Ook aan de gestreepte vormen van *Rhizedra lutosa* Hb. doet *Sedina büttneri* denken. Beide geslachten zijn trouwens aan elkaar verwant. Maar de nieuweling is veel kleiner. En zelfs dwergen van *lutosa* zijn toch steeds onmiddellijk door hun achtervleugels te herkennen.

De vlinder werd in 1856 voor het eerst door BÜTTNER bij Stettin gevangen. In de beide volgende jaren kwamen daar nog ruim een dozijn exx. bij en in 1858 beschreef HERING de nieuwe soort als *Arsilonche* of *Simyra büttneri*. Dan ving ALPHERAKY in 1875 aan de mond van de Don een vlinder, die als *büttneri* beschouwd werd, maar waarvan de determinatie niet helemaal zeker is (URBAHN, 1933 : 137), en daarna werd in lange jaren niets meer van de soort gehoord. Pas in de twintigste eeuw duikt de vlinder weer op : in 1911 bij Parijs, in 1913 een ex. bij het Stettiner Haff, in 1927 aan de Ussuri in Oost-Siberië, terwijl toen ook een al oud ex. van Sakhalin bekend werd.

URBAHN, een van de kundigste Duitse veld-lepidopterologen, zocht jarenlang in de omgeving van zijn woonplaats Stettin, tot hij eindelijk in September 1932 zo gelukkig was een vliegplaats te ontdekken, een kleine laag gelegen moerassige weide, die door de droge zomer makkelijk begaanbaar was. Overdag was geen enkel ex. te vinden, doch 's avonds,

bij het begin van de schemering, kwamen de dieren te voorschijn.

Ook de levenswijze van *büttneri* is door URBAHN al vrij uitvoerig beschreven. De ♀♀ leggen de eieren in rijen in de omgeslagen randen van de bladeren van zeggen. Na de overwintering komen ze eind April uit en de jonge rupsen boren zich nu dadelijk in de jonge scheuten van de moeraszegge (*Carex acutiformis* Ehrh.), die ook de voedselplant is van *Arenostola pygmina* Hw. Ze vreten zich in de hartbladen, die geel worden, tot ongeveer een handbreed onder de oppervlakte van de grond en wisselen meestal enige keren van plant. Eind Juni of begin Juli zijn ze volwassen en liggen dan enige weken met de kop naar boven onverpopt in een holte van een stengel.

Langzamerhand zijn nu wat meer vindplaatsen bekend geworden. In 1931 werd een ♀ bij Misdroy in Pommeren op een straatlantaarn gevonden, in 1933 een ♂ te Potsdam op een lamp van een station. Een andere vindplaats in de buurt van Berlijn is Rüdersdorf. In het dal van de Küddow in Oost-Pommeren werden sinds 1935 vrij veel exx. gevangen. Sinds 1933 leverde de omgeving van Koningsbergen verschillende exx. op. Een ♂ werd in 1935 in Schwerin gevonden. En dan, eindelijk, begint het ook aan onze grens! In Sept. 1934 ving JUNG onder een serie *pygmina*'s in het dal van de Nette (een klein zijstroompje van de Niers op enkele km van onze grens in de buurt van Venlo) de eerste Westduitse *büttneri*, eerst, net als door VERHAAK, aangezien voor een afwijkende *pygmina*, tot pas in 1940 bleek, welke belangwekkende vondst gedaan was!

In Frankrijk werden eveneens verschillende nieuwe vindplaatsen ontdekt: Pont de Maco bij Reims, Buré (Meurthe et Moselle), Étampes (Seine et Marne). BOURSIN vermoedt, dat de vlinder algemeen verbreid is in het moerasgebied van Noord Frankrijk.

In 1945 volgt de ontdekking in Engeland, en wel op een moerassige plek bij Freshwater op het eiland Wight. Dit eiland wordt vrij druk door verzamelaars bezocht, omdat het de enige Britse vindplaats van

Fig. 2. Vindplaatsen van *Sedina büttneri* Hering in België, Nederland en de Rijnprovincie. 1. Sutendael, 2. Eindhoven, 3. Swalmen, 4. dal van de Nette.

Melitaea cinxia L. is. Maar de ontdekking van *büttneri* moest wachten tot een entomoloog (Dr K. G. BLAIR) zich metterwoon op het eiland vestigde en dus ook in de herfst op licht kon gaan vangen! Er zijn blijkbaar nog meer seizoensvangplaatsen dan Epen en de Waddeneilanden!

Een ontdekking, die voor ons weer van grote betekenis was, was de eerste Belgische vangst in 1947, toen een ♀ te Sutendael in Belgisch Limburg werd aangetroffen!

Overal vliegt de vlinder op moerassige of in elk geval laag gelegen terreinen, begroeid met riet, zeggen en dergelijke planten. Gelukkig zijn dergelijke stukjes natuur zelfs in ons haast benauwend dicht bevolkte land nog wel aan te treffen. Wie goede vliegplaatsen van *Arenostola pygmina* kent, kan er allicht eens een kans wagen met de lamp! Hij heeft dan in elk geval het goede biotoop te pakken.

N.B. Zo juist deelt de heer G. WARNECKE me nog 2 Duitse vindplaatsen van *büttneri* mee: Mooswald bij Freiburg in Baden (1935) en weilanden langs de Havel bij Zehdenick in de Mark (1947).

Literatuur

- BERGER, L., Espèces nouvelles pour la Faune belge, 1947, Lambillionea 47: 57—61.
 BLAIR, K. G., 1946, Notes from Freshwater, I.W., including a wainscot new to Britain, Ent. Mo. Mag. 82: 140—141.
 BOURSIN, Ch., Observations diverses, Captures, 1937, Bull. Soc. Ent. Fr. 42: 9.
 JUNG, H., 1941, *Sedina büttneri* Hering am linken Niederrhein, Ent. Zeitschr. Frankfurt 54: 244—248.
 ———, 1941, Nachtrag zu: *Sedina büttneri* Hering am linken Niederrhein, op. cit. 55: 49—50.
 URBAHN, E., 1933, Gehört die Noctuide *büttneri* Hering zur Gattung *Simyra*?, Stett. Ent. Z. 94: 136—153, 2 platen, fign.
 ———, 1933, Zur Lebensweise von *Sedina büttneri* Hering und *Pelosia obtusa* H.-S., op. cit. 94: 322—326, fig.
 TAMS, W. H. T., 1946, The discovery of *Sedina büttneri* Hering in the Isle of Wight, Entom. 79: 215—218, fig.

Summary

The first Dutch specimens of *Sedina büttneri* Hering, two ♂♂, were taken in October 1948 on a damp meadow in the neighbourhood of Eindhoven (prov. of North Brabant). Two other specimens were taken in September 1949 near Swalmen, a village in the prov. of Limburg. The map shows the Belgian, Dutch and Rhine province localities of the species.

Amsterdam-Z. 2, Oude IJselstraat 12III, Januari 1950.

Algemeen voorkomen van *Lucanus cervus* L. in Z. Limburg. Een van mijn analysten, de heer M. SPRONK, vertoefde deze zomer (1949) in de tweede helft van Juni te Schin op Geul. Het viel hem op, dat hij tijdens avondwandelingen langs de Noordelijke helling van het Geuldal aldaar een opmerkelijk groot aantal vliegende herten zag. Het opvallendste was dit op 29 en 30 Juni, toen van een half uur na zonsondergang af tientallen exx. van deze kever rondvlogen. Hij verzamelde enkele exx. voor mij. De mannelijke exemplaren varieerden sterk in grootte, de meeste waren klein (lengte zonder kaken ± 30 mm) en behoorden tot de var. *capreolus* Fuessly.

G. F. WILMINK, Burg. Dijkmeesterweg 23, Zutfen.